

TEMA 4: BAYREUTH, FAMÍLIA WAGNER, PROTECTORS

TÍTOL: **HISTÒRIA DEL NOU BAYREUTH**

AUTOR: Josep M. Rota i Aleu

*El nou Bayreuth (1951-1969)**Capítol V: 1957**Capítol VI: 1958*

1957

CAPÍTOL V 1957, COMENÇA EL MITE DISCOGRÀFIC

El Festival de 1957 venia marcat per l'absència d'un director fins ara imprescindible i per la presència d'un altre, novell, que també arribaria a ser imprescindible. Em refereixo a Joseph Keilberth i a Wolfgang Sawallisch. El director muniquès encara no era una estrella consagrada, però sí un valor en alça. Estaria a Bayreuth sis anys consecutius, fins a 1962. A més de *Tristan*, dirigiria, en els anys successius, *Holländer*, *Tannhäuser* i *Lohengrin*. El cas de Joseph Keilberth fou més trist. Havia dirigit a Bayreuth de 1952 a 1956 el *Ring* compartit amb Krauss i Knappertsbusch; després dirigí les estrenes de *Lohengrin*, *Holländer* i *Tannhäuser*, precisament les tres que dirigiria el seu substitut Sawallisch. Wieland ja l'havia volgut contractar per al Festival de 1951, però Keilberth s'hi va negar; no li agradava la idea de compartir obra amb altres directors ("una obra, un director", deia). Quan es maleïa els ossos per la oportunitat perduda, va rebre de nou la invitació per al Festival de 1952 i, aquest cop, no la va deixar passar. Tot i que es diu que Keilberth i Knappertsbusch no es podien veure, fou precisament Keilberth qui insistí als germans Wagner que l'únic que podia salvar els Festivals, després de la mort de Clemens Krauss, era Hans Knappertsbusch. I és que l'amor als festivals de Keilberth li venia de lluny: el seu pare, violoncelista, ja havia tocat a l'orquestra de Bayreuth a l'any 1924. Wieland, com ja havia fet abans amb altres (i tornaria a fer) va despatxar Keilberth sense miraments. Segons Wieland, va ser una "separació amistosa"; segons Keilberth, va ser "una puntada al cul."

Wolfgang Wagner oferia al Festival de 1957 la seva tercera producció: *Tristan und Isolde*. Anteriorment, Wolfgang ja havia dirigit *Lohengrin* (1953-54) i *Der fliegende Holländer* (1955-56). Aquesta producció de *Tristan* era la segona del *Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080*

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com)   info@associaciowagneriana.com

Nou Bayreuth; la primera, del 1952, es devia al seu germà Wieland. Wolfgang, a diferència del seu germà, no buscava sorprendre o provocar, ans al contrari; les seves produccions, tot i que integrades en la nova estètica dels Festivals, mai van ser trencadores; a més, mai va fer experiments amb els cantants. Això no vol dir que fos un reaccionari, ni molt menys. La parella protagonista d'aquest *Tristan* la formaven Wolfgang Windgassen i Birgit Nilsson; el tenor, imprescindible des de la reobertura al 1951, cantava aquest paper per primera vegada a Bayreuth; la soprano també s'estrenava amb la part i consolidava una presència a Bayreuth que havia començat de forma intermitent; fins ara només havia cantat la IX simfonia al 53 i Elsa i Ortlinde al 54. Tot i ser de la mateixa generació que Astrid Varnay, Birgit Nilsson havia assolit la fama internacional molt més tard. Aquell any 1957 cantaria a Bayreuth, a més d'Isolde, Sieglinde i la 3 Norn. El repartiment el completaven Arnold van Mill (Marke), Grace Hofmann (Brangäne), Fritz Uhl (Melot); Hans Hotter i Gustav Neidlinger van cantar cada un tres de les sis funcions en el paper de Kurwenal.

Birgit Nilsson, Isolde.

Arnold van Mill, Marke.

Grace Hoffman, Brangäne

Grace Hoffman, nascuda a Cleveland, EUA, era la novetat del Festival. En seria un dels puntals fins al 1970; a més de Brangäne, hi cantaria Siegrune, 2.Norn, Waltraute, Fricka i Ortrud. Van Mill continuava la seva intermitent presència a Bayreuth; a més de Marke, aquell any cantaria el Sereno, Titirel i Fasolt; aquest darrer paper encara el cantaria al Festival de 1960. Entre els comprimaris, el jove tenor Fritz Uhl com a Melot; aquell any també cantaria el Vogelgesang als *Meistersinger*. La seva presència a Bayreuth s'allargaria fins al 1964; en aquests anys arribaria a cantar el 1 cavaller, Loge, Erik i Siegmund. El paper de jove mariner venia encomanat a un novell, Walter Geisler, i a un veterà, Josef Traxel. Geisler, en el seu únic any als Festivals, cantava també el 1 cavaller i Stolzing en quatre de les set funcions. En les altres tres fou Stolzing

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

precisament Josef Traxel, habitual en papers menors, qui ara obtenia un paper de protagonista. El propi Traxel havia estat Adriano en la producció de Rienzi que Wieland havia ofert aquella mateixa temporada a Stuttgart, cosa que demostra la confiança del nét de Wagner en el tenor. Completaven el repartiment Herman Winkler com a Pastor i Edmon Koch com a Timoner; Winkler, que debutava, arribaria a cantar Parsifal al seu darrer Festival, el de 1977; fins llavors, només hi cantà papers secundaris. Aquest és també el cas de Koch, que cantà a Bayreuth des de 1956 a 1961.

Gustav Neidlinger, Sachs.

Elisabeth Grümmer, Eva.

Josef Traxel, Stolzing.

Meistersinger seguia portant de corcoll a Wieland. El ball de cantants era considerable des de l'any anterior. Queien Hotter com a Sachs, Windgassen com a Stolzing i Fischer-Dieskau com a Kothner; també queien les dues Eva, van Brouwenstijn i Wissmann. Per a Sachs, Wieland seguia comptant amb Neidlinger, que es repartiria les funcions amb el debutant Otto Wiener, que a més del sabater poeta també cantaria el 2 cavaller. Per a Stolzing també hi havia dos tenors previstos, com queda dit: el novell Walter Geisler i l'habitual Josef Traxel. Dues eren també les Eva: Elisabeth Grümmer i Selena Jurinac. Aquest any va ser l'única aparició a Bayreuth de Selena Jurinac, coneguda en el món artístic com Sena Jurinac, tot i que el seu veritable nom no era ni Selena ni Sena, sinó Srebrenka Jurinac. Afortunadament, Elisabeth Grümmer seguiria regalant la seva magnífica Eva a Bayreuth cada any fins al 1961. Al Festival de 1957, a més d'Eva, va cantar Freia i Guttrune, papers que va repetir al 1958. També va ser Elsa al 1959 i 1960. Aquell any debutava també a Bayreuth Gottlob Frick, que cantà Pogner en tres de les set funcions; les altres quatre les cantà l'habitual Greindl. El pas de Frick pels Festivals va ser molt pobre, si hom té en compte les seves condicions vocals. Del 1960 al 1964 va encarnar el malvats Hunding i Hagen. Blankenheim suplia Fischer-Dieskau com a Kothner i

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

deixava tots els Beckmesser en mans de Schmitt-Walter. Von Milinkovic i Stolze repetien la parella còmica.

Toni Blankenheim, Beckmesser. Elisabeth Schärtel, Magdalene. Otto Wiener, Sachs.

El *Ring* presentava poques novetats. Els puntals es mantenien: Hotter com a Wotan i Varnay com a Brünnhilde; Greindl deixava el Fasolt de l'any anterior i tornava al seu pèrfid Fafner, mentre seguia amb els seus inigualables Hunding i, sobre tot, Hagen. En altres papers, seguien Neidlinger, von Milinkovic, von Ilosvay, Uhde, Schärtel, etc. Entre les novetats, Elisabeth Grümmer assumia la Freia i la Gutruna de la caiguda en desgràcia Gré van Brouwenstijn i van Mill deixava Fafner per tornar al seu enamoradís Fasolt. Allí on Wieland tenia problemes era amb els tenors, amb tota mena de tenors. Dic tota mena de tenors perquè els seus problemes amb els tenors no eren només amb els heroics, també amb els lírics i lleugers. La part de Mime s'escau a allò que en alemany es diu *Spieltenor*, que no s'ha de confondre amb el tenor *buffo*. Kuën havia brodat la part cada any, però la seva incisiva veu (Kuën sempre ha dit que ell era un *Heldentenor* camuflat) posava en un compromís als seus *partenaires* durant l'acte primer de *Siegfried*. Tot i que Aldenhoff i Windgassen se n'havien sortit airosos fins al moment, Wieland buscava una alternativa de menys compromís de cara al futur. L'escollit fou Gerhard Stolze, que aquell any en cantà un dels dos cicles, deixant l'altre a Kuën. El seu company de cova fou Windgassen, que cantava la part per quart any consecutiu; Windgassen no només cantava un cicle del *Ring*; com queda dit més amunt, també cantava les sis funcions de *Tristan*, el seu debut en la part a Bayreuth. En l'altre cicle del *Ring*, qui va cantar amb Kuën de Mime va ser Bernd Aldenhoff, en la seva darrera aparició a Bayreuth.

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

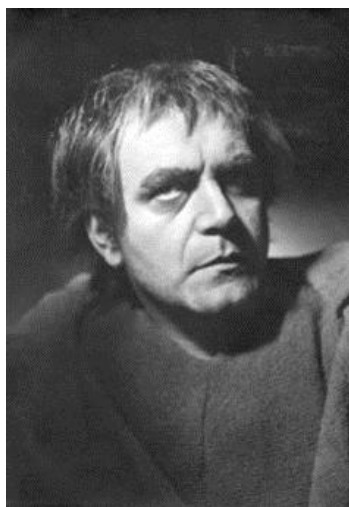
Loge i, sobre tot, Siegmund, eren el veritable mal de cap de Wieland. Ludwig Suthaus repetia Loge i assumia per primera vegada (i darrera) Siegmund amb Ramón Vinay. El cantant renà havia estat un model de *Heldentenor* equiparable als mítics Max Lorenz o Set Svanholm. Ara entrava al final de la seva carrera, marcada pel pes dels papers wagnerians, especialment els més durs. Tenor favorit de Furtwängler, encarnava la veu ideal per a Tristan i Siegfried en la ment del director berlinès. Així, Furtwängler l'havia escollit per a la part protagonista de *Tristan und Isolde* que el director de Berlín havia enregistrat per a HMV (amb Flagstad, Thebom, Fischer-Dieskau i Greindl) i per al frustrat *Ring*, també per a HMV, del que només va poder registrar *Die Walküre*. En la primera jornada d'aquell inconclús enregistrament d'estudi, que havia de ser el primer mai editat, Suthaus encarnava Siegmund; en les dues posteriors, que no es van arribar a registrar, per culpa de la mort sobtada de Furtwängler, havia d'interpretar els dos Siegfried. A Bayreuth, Suthaus va donar el millor de si mateix. Malgrat això, Wieland, no sols no va agrair el seu esforç, per a qui era un honor cantar a Bayreuth, sinó que els va menysprear amb el comentari següent, força ofensiu: "*de segur que la vella Cosima hauria estat contenta amb la seva interpretació.*" Suthaus, que, amb la carrera que portava feta, no havia de tolerar menyspreus de ningú, li va contestar a Wieland: "*senyor Wagner, les seves produccions sí que són magnífiques; llàstima de la merda de música del seu avi.*" La seva bessona havia estat Birgit Nilsson; en les seves memòries, la cantant sueca recorda la impressió que li va fer l'actuació de Josef Greindl com a Hunding: "*quan el gelós espòs envia Sieglinde a la cambra perquè l'esperí per al repòs (...und harre mein zur Ruh!)*", Greindl pronunciava aquestes paraules amb una insinuació tan lasciva que tothom entenia que no volia anar al llit precisament a descansar!" Entre les baixes d'aquell any, la de la fugaç Jean Madeira i la de la defenestrada Gré van Brouwenstijn. Dorothea Siebert, que cantava de Noia-flor des del 1954 i ho seguiria fent fins al Festival de 1971, assumí la seva primera Woglinde, paper que mantindria fins al 1969.

El *Ring* d'aquell any ha passat a la posteritat; avui en dia l'entendem com part d'un període que va del 1956 al 1958, en què Hans Knappertsbusch en va ser el director; podríem dir, encara, que no és més que una part de la producció que va començar al 51 i va acabar al 58. Què té d'especial aquest *Ring* del 57? Que va ser el primer *Ring* pirata de Knappertsbusch que es va editar, és a dir, un dels primers enregistraments pirates del Nou Bayreuth. Fonit Cetra i Melodram el van editar primer en LP i, tot seguit, van venir les edicions en CD Arkadia, Foyer, etc., algunes amb el so millorat, com la de Golden Melodram. L'edició en LP de Melodram (caixes de color vermell) donava com a intèrpret de Siegfried en l'obra homònima Wolfgang Windgassen, a diferència de Fonit

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Cetra, que donava Bernd Aldenhoff; es tracta d'un error. Qui canta tant en l'una com en l'altra és Bernd Aldenhoff.

Bernd Aldenhoff, Siegfried.

Josef Greindl, Hunding.

Wolfgang Sawallisch.

Al voltant d'aquell *Ring* mític, explica Wieland Wagner: “Com a deixeble de Hans Richter i, per tant, com a darrera baula de la cadena, Knappertsbusch s’ha sentit sempre el custodi de la tradició; quan a l’estiu de 1957, després de *Götterdämmerung*, buscava jo paraules de gratitud dins del seu minúscul camerino, ell em va dir: -Crec que Hans Richter avui hauria estat content de mi. Mai no havia vist a Kna tan feliç.”

El *Parsifal* d'aquell any, tot i l'aparent "normalitat", presenta una sèrie de curiositats dignes de menció. En primer lloc, va ser l'únic any, tret de la seva retirada al 1953, en què Hans Knappertsbusch no en va assumir totes les funcions; en va dirigir dues, la del 5 i la del 23 d'agost; les altres dues, la primera i la tercera, les va dirigir André Cluytens. En el paper del boig pur es mantenia el xilè Ramón Vinay, cada cop més segur en la part. Kundry, com en l'any anterior, se la van repartir Martha Mödl i Astrid Varnay; Mödl cantà les funcions del 13 i del 23 d'agost; la *première*, dirigida per Cluytens, i la funció del 5 d'agost les cantà Astrid Varnay; aquesta segona funció de *Parsifal* del Festival, la del 5 d'agost, Varnay cantà la Kundry dirigida per Hans Knappertsbusch. Lamentablement, com passa amb el *Parsifal* de 1956, tampoc no es conserva l'enregistrament sonor d'una funció amb la Kundry d'Astrid Varnay dirigida per Hans Knappertsbusch. Pel que fa a la resta del repartiment, Greindl repetia el seu segur Gurnemanz, monjo venerable alhora que home d'armes; van Mill tornava al seu dolgut Titurel; London emocionava amb el seu turmentat Amfortas; finalment, Blankenheim s'assegurava en la part del nigromant. Se'n conserva enregistrament en CD de la funció que cantà Martha Mödl amb Hans Knappertsbusch, tot i que l'origen no està gens clar. A més de

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

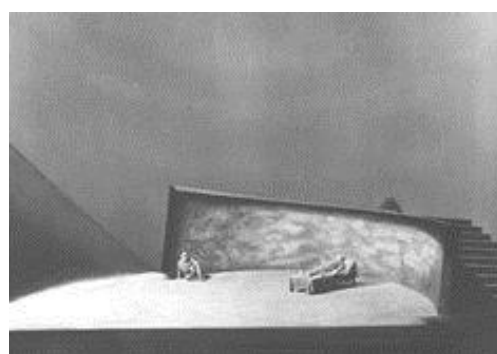
[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

l'enregistrament d'aquest *Parsifal* i del *Ring* esmentat més amunt, també es conserven el *Tristan* i els *Meistersinger* d'aquell any; Melodram en va editar, d'aquesta darrera l'LP (caixa verda) de la funció amb Neidlinger, Geisler, Grümmer i Greindl. Ara es troben totes dues també en CD Myto.

La nova producció de *Tristan und Isolde* no va despertar l'animadversió que havien despertat les altres noves produccions del Nou Bayreuth. És sabut que, de totes les obres de Wagner, *Tristan und Isolde* és la més fàcil de muntar des del punt de vista escènic, atès que els quadres són estàtics i amb poca presència de cantants sobre l'escenari.

Tristan und Isolde, acte I

Tristan und Isolde, acte III

TRISTAN UND ISOLDE (6 FUNCIONS)

Musikalische Leitung	Wolfgang Sawallisch
Regie	Wolfgang Wagner
Bühnenbild	Wolfgang Wagner
Kostüme	Kurt Palm
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Tristan	Wolfgang Windgassen
Marke	Arnold van Mill
Isolde	Birgit Nilsson
Kurwenal	Gustav Neidlinger
	Hans Hotter
Melot	Fritz Uhl
Brangäne	Grace Hoffman
Junger Seemann	Walter Geisler
	Josef Traxel
Ein Hirt	Hermann Winkler
Ein Steuermann	Egmont Koch

DIE MEISTERSINGER (7 FUNCIONS)

Musikalische Leitung	André Cluytens
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Kurt Palm
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Choreografie	Gertrud Wagner
Hans Sachs	Otto Wiener
	Gustav Neidlinger
Veit Pogner	Gottlob Frick
	Josef Greindl

Kunz Vogelgesang	Fritz Uhl
Konrad Nachtigal	Egmont Koch
Sixtus Beckmesser	K. Schmitt-Walter
Fritz Kothner	Toni Blankenheim
Balthasar Zorn	Heinz-G. Zimmermann
Ulrich Eisslinger	Erich Benke
Augustin Moser	Hermann Winkler
Hermann Ortel	Hans Habietinek
Hans Schwarz	Alexander Fenyuchs
Hans Foltz	Eugen Fuchs
Walther von Stolzing	Josef Traxel
	Walter Geisler
David	Gerhard Stolze
Eva	Elisabeth Grümmer
	Selena Jurinac
Magdalene	Georgine von Milinkovic
Ein Nachtwächter	Arnold van Mill

PARSIFAL (4 FUNCIONS)

Musikalische Leitung	André Cluytens
	Hans Knappertsbusch
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Kurt Palm
Choreografie	Gertrud Wagner
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Amfortas	George London
Titirel	Arnold van Mill
Gurnemanz	Josef Greindl
Parsifal	Ramon Vinay

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Klingsor Toni Blankenheim
 Kundry Astrid Varnay
 Martha Mödl
 1. Gralsritter Walter Geisler
 2. Gralsritter Otto Wiener
 1. Knappe Paula Lenchner
 2. Knappe Elisabeth Schärtel
 3. Knappe Gerhard Stolze
 4. Knappe Hans Krotthammer
 1 Zaubermädchen Ilse Hollweg
 2 Zaubermädchen Friedl Pöltinger
 3 Zaubermädchen Paula Lenchner
 4 Zaubermädchen Dorothea Siebert
 5 Zaubermädchen Charlotte Rysanek
 6 Zaubermädchen Elisabeth Schärtel
 Altsolo Maria von Ilosvay

DER RING DES NIBELUNGEN (2 CICLES)

DAS RHEINGOLD

Musikalische Leitung Hans Knappertsbusch
 Regie Wieland Wagner
 Bühnenbild Wieland Wagner
 Kostüme Kurt Palm

Wotan Hans Hotter
 Donner Toni Blankenheim
 Froh Josef Traxel
 Loge Ludwig Suthaus
 Fricka Georgine von Milinkovic
 Freia Elisabeth Grümmer
 Erda Maria von Ilosvay
 Alberich Gustav Neidlinger
 Mime Gerhard Stolze
 Paul Kuën
 Fasolt Arnold van Mill
 Fafner Josef Greindl
 Woglinde Dorothea Siebert
 Wellgunde Paula Lenchner
 Floßhilde Elisabeth Schärtel

DIE WALKÜRE

Musikalische Leitung Hans Knappertsbusch
 Regie Wieland Wagner
 Bühnenbild Wieland Wagner
 Kostüme Kurt Palm

Siegmond Ludwig Suthaus
 Ramon Vinay

(15.08.)

Hunding Josef Greindl
 Wotan Hans Hotter
 Sieglinde Birgit Nilsson
 Brünnhilde Astrid Varnay
 Fricka Georgine von Milinkovic
 Gerhilde Paula Lenchner
 Ortlinde Gerda Lammers
 Waltraute Elisabeth Schärtel
 Schwertleite Maria von Ilosvay
 Helmwig Hilde Scheppan
 Siegrune Helena Bader
 Grimgerde Georgine von Milinkovic
 Rossweisse Hetty Plümacher

SIEGFRIED

Musikalische Leitung Hans Knappertsbusch
 Regie Wieland Wagner
 Bühnenbild Wieland Wagner
 Kostüme Kurt Palm

Siegfried Wolfgang Windgassen
 Bernd Aldenhoff
 Mime Paul Kuën
 Der Wanderer Hans Hotter
 Alberich Gustav Neidlinger
 Fafner Josef Greindl
 Erda Maria von Ilosvay
 Brünnhilde Astrid Varnay
 Waldvogel Ilse Hollweg

GÖTTERDÄMMERUNG

Musikalische Leitung Hans Knappertsbusch
 Regie Wieland Wagner
 Bühnenbild Wieland Wagner
 Kostüme Kurt Palm
 Chorleitung Wilhelm Pitz
 Siegfried Wolfgang Windgassen
 Bernd Aldenhoff

Gunther Hermann Uhde
 Alberich Gustav Neidlinger
 Hagen Josef Greindl
 Brünnhilde Astrid Varnay
 Gutrune Elisabeth Grümmer
 Waltraute Maria von Ilosvay
 1. Norn Maria von Ilosvay
 2. Norn Elisabeth Schärtel
 3. Norn Birgit Nilsson
 Woglinde Dorothea Siebert
 Wellgunde Paula Lenchner
 Floßhilde Elisabeth Schärtel

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

1958

El Festival de 1958 obria amb una novetat: *Lohengrin*. Tanmateix, caldria més aviat parlar de novetats que no pas de novetat. Aquell any van aparèixer una notable quantitat de CAPÍTOL VIII 1958, LA FI D'UN CICLE

cantants nous; alguns passarien a ser els nous fixos dels Festivals; d'altres, però, només cantarien a Bayreuth aquell any o un parell de Festivals, a tot estirar. Aquest és el cas de Kieth Engen (Heinrich der Vogler) i Erik Saeden (Kurwenal, Der Heerrufer des Königs, Donner), que només van cantar-hi aquell any 1958. L'eminent tenor canadenc Jon Vickers, Siegmund, tampoc tornaria a l'any següent; sí hi tornaria, anys més tard, per a assumir el paper de Parsifal (1964) en la seva segona i darrera aparició a Bayreuth. Dos Festivals, els de 1958 i 1959, és el que van resistir Ernest Blanc (Friedrich von Telramund), Frans Andersson (Alberich al 1958 i Kurwenal al 1959) i Rita Gorr (Fricka, Grimgerde i 3.Norn al 1958 i Ortrud al 1959).

Entre els nous fixos cal destacar Hans Beirer, que cantaria a Bayreuth Parsifal, Tristan i Tannhäuser fins al 1962; la seva *partenaire* Regine Crespin, que seria Kundry, Sieglinde i 3.Norn fins al 1961; llur company a *Parsifal* Jerome Hines, que hi cantaria Gurnemanz, Marke i Wotan fins al 1963; i el darrer de l'equip parsifalià, Eberhard Waechter, que apareixeria per darrera vegada a Bayreuth al 1966 amb el mateix Amfortas de 1958; en l'interim, Der Heerrufer des Königs, Fritz Kothner, Kurwenal i Wolfram von Eschenbach.

Leonie Rysanek, Elsa

Eberhard Waechter, Heerrufer

Sandor Konya, Lohengrin

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com)   info@associaciowagneriana.com

Entre els comprimaris nous d'aquell any que esdevindrien fixos, cal destacar Claudia Hellmann, que seria, fins al 1961, Escuder i Noia-flor (*Parsifal*), Wellgunde, Patge (*Lohengrin*) i Waltraute (*Die Walküre*); Donald Bell, de 1958 a 1961 Cavaller (*Parsifal*), Sereno (*Meistersinger*), Herald i Noble (*Lohengrin*) i Timoner (*Tristan*); finalment, Ursula Boese, que cantaria, fins al 1962, el 2 Escuder i el solo d'alto de Parsifal, Flosshilde, Rossweisse i la 2.Norn; després d'una absència de dos anys, tornaria Ursula Boese al *Ring* de 1965 per cantar Fricka, una altra germana valquíria, Grimgerde, i altre cop la 2.Norn.

Les dues noves incorporacions en papers principals que es mantindrien en cartell durant més Festivals foren Leonie Rysanek i Sándor Kónya. Leonie Rysanek no era pròpiament una novetat, atès que ja havia debutat en el primer Festival de 1951, precisament amb el mateix paper de Sieglinde; aquell any també cantaria Elsa von Brabant; a l'any següent, només Senta. Després d'una nova absència de quatre Festivals, tornaria al 1964 per cantar-hi, fins al 1970, Elisabeth, Sieglinde i Senta. Després de més de trenta anys del seu debut, encara tornaria a Bayreuth al 1982 i al 1983 per a interpretar-hi Kundry. Sándor Kónya apareixia al 1958 com a Froh, Jove mariner (*Tristan*) i Lohengrin; en els Festivals següents de 1959 i 1960 repetiria com a "Cavaller del cigne"; tornaria al 1964 per a un únic Walther von Stolzing, Parsifal al 1966, altre cop Lohengrin al 1967 i, finalment, encara Parsifal al 1971.

Frans Andersson, Alberich

Jon Vickers, Siegmund

Jean Madeira, Waltraute

Aquell any va ser el darrer de la soprano Hilde Scheppan, que havia participat com a Helmwige des del festival de 1954; curiosament, aquell any no cantà Helmwige, com en els quatre festivals anteriors, sinó la seva germana Ortlinde. Però aquesta no és la curiositat més important. La veterana Hilde Scheppan, nascuda al 1907, ja havia cantat al Festivals d'abans del Nou Bayreuth; hi va

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

cantar del 1937 al 1943. Als *Parsifal* de 1937, 1938 i 1939 hi va cantar cada any de 2 Knappe i 3 Blumenmädchen; als *Ring*, des de 1937 a 1942, cantà cada any Woglinde i Helmwige, precisament el mateix paper que tornaria a cantar de 1954 a 1957. Al festival de 1943 va compartir el paper d'Eva amb Maria Müller. Hilde Scheppan va viure a Bayreuth des de després de la guerra fins a la seva mort al 1970.

Les novetats comporten, naturalment, baixes; sens dubte, dues de les més sonades van ser les de Hermann Uhde i Gustav Neidlinger, dos fixos de la primera hora; l'un havia estat, des del 1951, Klingsor, Gunther, Wotan (*Das Rheingold*), Melot, Donner, Telramund, Titurel i Holländer; l'altre, des de 1952, Alberich, Sereno, Kurwenal, Klingsor i Sachs. Afortunadament, tots dos tornarien al Festival de 1960; Uhde, per no tornar mai més; Neidlinger, per quedar-s'hi fins al 1975!

El nou Lohengrin de Wieland era la segona producció de la llegenda del Cavaller del cigne del Nou Bayreuth; l'anterior, de 1953, havia estat obra de Wolfgang. No va ser una producció que despertés l'interès de la crítica ni el rebuig del públic. Estaria en cartell només quatre anys (1858, 1959, 1960 i 1962), en els quals l'arribarien a dirigir fins a sis directors diferents! *Tristan und Isolde*, novetat de l'any anterior, es mantenia amb només el canvi de Josef Greindl en lloc d'Arnold van Mill com a Marke. Els *Meistersinger* continuaven llur camí erràtic sense Neidlinger, Frick, Geisler, Jurinac, von Milinkovic i van Mill (Festival de 1957) i amb les novetats de Waechter, Schärtel i Bell i el retorn de Hotter, no pas com a Sachs sinó com a Pogner.

On més es notaren els canvis van ser en *Parsifal* i *Der Ring des Nibelungen*. En la primera, dels sis papers principals, ningú del Festival del 1957 (Vinay, Mödl, Varnay, London, Greindl, Blankenheim i van Mill) repetia al 1958, excepte Greindl, però no com a Gurnamanz sinó com a Titurel; dels tretze papers secundaris (cavallers, escuders, flors i solo d'alto), només repetien un Escuder, Stolze, dues Flors, Siebert i Schärtel, i von Ilosvay en el solo d'alto. Apareixia a Bayreuth per primera vegada la soprano francesa Regine Crespin per cantar el paper de Kundry. És ella mateixa que explica l'anècdota. *“Allí hi havia -a Bayreuth- el terrible Knappertsbusch, que era antifrancès i no havia apreciat de cap manera la meua elecció per a Kundry per part de Wieland Wagner. No em va voler veure abans dels assajos amb orquestra (tothom sap que Kna assajava molt poc). Pel que fa a la resta, tot es va desenvolupar bé i va arribar la primera representació. I llavors, la catàstrofe, l'errada! Quan jo podia cantar Kundry de cap per avall, amb els peus aixecats, ajaguda, alçada... em vaig equivocar de tema i em vaig saltar quatre pàgines! Llavors vaig veure a Kna desplegar el seu metro noranta al fossar: terrible! De seguida em vaig adonar*

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com)   info@associaciowagneriana.com

de l'errada i vaig poder arranjar-ho i seguir. Després, cada any, en el mateix passatge, ell s'aixecava uns minuts abans i treia un mocador enorme i el bellugava. De ben segur que no em vaig tornar a equivocar mai més; però les seves relacions amb mi sempre han estat distants. Tanmateix, al quart any (1961), una mica abans de començar el tercer acte, va passar a prop meu, es va aturar i em va dir: -He vist unes quantes Kundrys, però crec que vostè és la millor. Jo estava sufocada i vaig balbucejar: -Gràcies, mestre; però ell ja s'allunyava remugant: Çà va, ça va..." Sense entrar ara a discutir si Kna era antifrancès o no, sí val la pena recordar que al 1959 Hans Knappertsbusch va ser distingit amb la *Légion d'Honneur*, fet que ell sempre va considerar com un gran mèrit.

El *Ring* comptava també amb un repartiment ple de novetats: respecte al 1957, canviaven els intèrprets de Donner, Froh, Loge, Fricka, Alberich, Fasolt, Wellgunde, Flosshilde, Siegmund, Sieglinde, Gunther, Waltraute, les tres Nornes, cinc Valquíries i l'Ocell del bosc. Només repetien algun comprimari, Elisabeth Grümmer, com a Freia i Guttrune (des del 1957) i els cinc puntals del *Ring* de Wieland i de tot el Nou Bayreuth: Astrid Varnay, Martha Mödl, Wolfgang Windgassen, Hans Hotter i Josef Greindl. Varnay i Mödl eren Brünnhilde; l'una, des del primer Festival de 1951; l'altra, des del 1953; a partir d'aquell any, cada una cantava un dels dos cicles del *Ring*. Windgassen seguia sent Siegfried, paper que cantava des del Festival del 1953. Un any abans, al 1952, s'havien incorporat a l'equip Hans Hotter i Josef Greindl; l'un com a Wotan; l'altre, com a Fafner, Hunding i Hagen, papers que havien interpretat al llarg dels anteriors Festivals fins a aquest darrer de 1958.

Regine Crespin, Kundry

Hans Beirer, Parsifal

Ernest Blanc, Telramund

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com)   info@associaciowagneriana.com

Varnay, a més de Brünnhilde en un dels cicles del *Ring*, assumia el paper d'Ortrud en la nova producció de *Lohengrin* i, com a detall curiós, va haver d'interpretar el paper de 3.Norn en la funció del 18 d'agost, en lloc de la prevista Rita Gorr. Windgassen cantava els dos Siegfried, tots els Tristan i tots els Walther von Stolzing. Hotter assumia el Pogner a més de tots els Wotan. Greindl repetia els seus inigualats Fafner, Hunding i Hagen al *Ring*, cantava el Titirel a *Parsifal* i Marke a *Tristan*.

Qui fou el responsable de garantir la unitat artística i musical d'ambdues obres? Naturalment, Hans Knappertsbusch. La Tetralogia i el Festival escènic sagrat són dues obres descomunals: l'una, per les seves dimensions; l'altra, per la seva profunditat. Només una batuta com la de "Hans el ros" podia ser capaç d'assolir les altíssimes cotes d'excel·lència artística i musical del Nou Bayreuth. Wieland Wagner va deixar en els seus diversos escrits uns comentaris de sincer respecte sobre Hans Knappertsbusch: *"el seu secret és la seva incondicional fe en l'obra, lliure de cap mena de dubte. Ell transmet aquesta fe meravellosament als músics i al públic alhora, creant d'aquesta manera una comunitat de fe."* En altres escrits seus, hom pot apreciar el sincer respecte i agraïment que el nét de Wagner tenia per Hans Knappertsbusch: *"va néixer amb la batuta a la mà"*.

Estan editades en CD totes les obres d'aquell Festival de 1958: *Lohengrin* (Myto), *Tristan und Isolde* (Walhall), *Die Meistersinger von Nürnberg* (Andromeda, amb Josef Traxel com a Walther von Stolzing), *Parsifal* (Andromeda) i *Der Ring des Nibelungen* (Arkadia, Melodram). Aquest *Ring* està editat en CD per Walhall amb les quatre obres per separat. Les edicions d'Arkadia, en quatre caps de plàstic, com la de Melodram, en una sola caixeta de cartró, estan descatalogades i són pràcticament impossibles de trobar; la primera edició d'aquest *Ring* en LP la va fer Melodram en quatre àlbums de color daurat; això va per als buscadors de tresors.

Lohengrin, Acte I

Lohengrin, Acte III

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

LOHENGRIN 6 funcions

Musikalische Leitung André Cluytens
Regie Wieland Wagner
Bühnenbild Wieland Wagner
Kostüme Kurt Palm
Chorleitung Wilhelm Pitz

Heinrich der Vogler Kieth Engen
Lohengrin Sándor Kónya
Elsa von Brabant Leonie Rysanek
Friedrich von Telramund Ernest Blanc
Ortrud Astrid Varnay
Der Heerrufer Königs Eberhard Waechter

Erik Saeden
1. Edler Gerhard Stolze
2. Edler Heinz-Günther Zimmermann
3. Edler Gotthard Kronstein
4. Edler Egmont Koch
1. Edelknabe Elisabeth Witzmann
2. Edelknabe Hildegard Schünemann
3. Edelknabe Anne-Marie Ludwig
4. Edelknabe Claudia Hellmann
DIE MEISTERSINGER VON NÜRNBERG

5 funcions
Musikalische Leitung André Cluytens
Regie Wieland Wagner
Bühnenbild Wieland Wagner
Kostüme Kurt Palm
Chorleitung Wilhelm Pitz
Choreografie Gertrud Wagner

Hans Sachs Otto Wiener
Veit Pagner Hans Hotter
Kunz Vogelgesang Fritz Uhl
Konrad Nachtigal Egmont Koch
Sixtus Beckmesser Toni Blankenheim
Karl Schmitt-Walter
Fritz Kothner Eberhard Waechter
Balthasar Zorn Heinz-G. Zimmermann
Ulrich Eisslinger Erich Benke
Augustin Moser Hermann Winkler
Hermann Ortel Hans Habietinek
Hans Schwarz Hans Günter Nöcker
Hans Foltz Eugen Fuchs
Walther von Stolzing Wolfgang Windgassen
David Gerhard Stolze
Eva Elisabeth Grümmer
Magdalene Elisabeth Schärtel
Ein Nachtwächter Donald Bell

PARSIFAL 4 funcions

Musikalische Leitung Hans Knappertsbusch
Regie Wieland Wagner
Bühnenbild Wieland Wagner
Kostüme Kurt Palm
Choreografie Gertrud Wagner
Chorleitung Wilhelm Pitz

Amfortas Eberhard Waechter
Tituel Josef Greindl
Gurnemanz Jerome Hines
Parsifal Hans Beirer
Klingsor Toni Blankenheim

Kundry Régine Crespin
1. Gralsritter Fritz Uhl
2. Gralsritter Donald Bell
1. Knappe Claudia Hellmann
2. Knappe Ursula Boese
3. Knappe Gerhard Stolze
4. Knappe Harald Neukirch
Zauber Mädchen Lotte Schädle
Zauber Mädchen Hildegard Schünemann
Zauber Mädchen Gertraud Prenzlów
Zauber Mädchen Friedl Pöltinger
Zauber Mädchen Dorothea Siebert
Zauber Mädchen Elisabeth Schärtel
Altsolo Maria von Ilosvay

TRISTAN UND ISOLDE 5 funcions

Musikalische Leitung Wolfgang Sawallisch
Regie Wolfgang Wagner
Bühnenbild Wolfgang Wagner
Kostüme Kurt Palm
Chorleitung Wilhelm Pitz

Tristan Wolfgang Windgassen
Marke Josef Greindl
Isolde Birgit Nilsson
Kurwenal Erik Saeden
Melot Fritz Uhl
Brangäne Grace Hoffman
Ein Hirt Hermann Winkler
Ein Steuermann Egmont Koch
Junger Seemann Josef Traxel
Sándor Kónya

DAS RHEINGOLD 2 funcions

Musikalische Leitung Hans Knappertsbusch
Regie Wieland Wagner
Bühnenbild Wieland Wagner
Kostüme Kurt Palm

Wotan Hans Hotter
Donner Erik Saeden
Froh Sándor Kónya
Loge Fritz Uhl
Fricka Rita Gorr
Freia Elisabeth Grümmer
Erda Maria von Ilosvay
Alberich Frans Andersson
Mime Gerhard Stolze
Fasolt Theo Adam
Ludwig Weber
Fafner Josef Greindl
Woglinde Dorothea Siebert
Wellgunde Claudia Hellmann
Floßhilde Ursula Boese

DIE WALKÜRE

Musikalische Leitung Hans Knappertsbusch
Regie Wieland Wagner
Bühnenbild Wieland Wagner
Kostüme Kurt Palm
Siegmond Jon Vickers
Hunding Josef Greindl
Wotan Hans Hotter

Associació Wagneriana. Appartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Sieglinde	Leonie Rysanek
Brünnhilde	Astrid Varnay
	Martha Mödl
Fricka	Rita Gorr
Gerhilde	Marlies Siemeling
Ortlinde	Hilde Scheppan
Waltraute	Elisabeth Schärtel
Schwertleite	Maria von Ilosvay
Helmwige	Charlotte Rysanek
Siegrune	Grace Hoffman
Grimgerde	Rita Gorr
Rossweiße	Ursula Boese

SIEGFRIED

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Kurt Palm

Siegfried	Wolfgang Windgassen
Mime	Gerhard Stolze
Der Wanderer	Hans Hotter
Alberich	Frans Andersson
Fafner	Josef Greindl
Erda	Maria von Ilosvay
Brünnhilde	Astrid Varnay
	Martha Mödl
Waldvogel	Dorothea Siebert

GÖTTERDÄMMERUNG

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Kurt Palm
Chorleitung	Wilhelm Pitz

Siegfried	Wolfgang Windgassen
Gunther	Otto Wiener
Alberich	Frans Andersson
Hagen	Josef Greindl
Brünnhilde	Astrid Varnay
	Martha Mödl
Gutrune	Elisabeth Grümmer
Waltraute	Jean Madeira
1. Norn	Jean Madeira
2. Norn	Ursula Boese
3. Norn	Rita Gorr
	Astrid Varnay
Woglinde	Dorothea Siebert
Wellgunde	Claudia Hellmann
Floßhilde	Ursula Boese

(Continuarà)

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com